

ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Αριθμ. 1092/2020

Προεδρεύουσα η Αντιπρόεδρος Μαρία Γεωργίου, Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης Γ. Κουτσοκώστας, Εισαγγελεύς Γ. Γεράκης, Δικηγόρος Ελευθερία Ρίζου

Χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου επί παρα-

πομπής μετ' αναίρεσιν. Υπέρβαση εξουσίας: Έννοια της "αρχής της μη χειροτέρευσης της θέσης του κατηγορουμένου". – Έννοια "πραγματικής" και "νομικής" χειροτέρευσης. – Αναίρεται λόγω υπερβάσεως εξουσίας η προσβαλλόμενη απόφαση, διότι επήλθε χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου, αφού ο τελευταίος μετ' αναίρεσιν καταδικάστηκε με επιπλέον επιβαρυντικές περιστάσεις σε σχέση με την αναιρεθείσα κρίση, χωρίς οι τελευταίες να συνιστούν απλή διευκρίνιση ή συμπλήρωση των υπαρχόντων στοιχείων.

[...] Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη άρ. 470 εδ. α' του ΚΠΔ, επί ένδικου μέσου που ασκήθηκε εναντίον καταδικαστικής απόφασης από εκείνον που καταδικάστηκε ή υπέρ αυτού, δεν επιτρέπεται να γίνει χειρότερη η θέση του, ούτε να ανακληθούν τα ευεργετήματα που δόθηκαν με την προσβαλλόμενη απόφαση. Με τη διάταξη αυτή, η παράβαση της οποίας συνιστά υπέρβαση εξουσίας και ιδρύει το λόγο αναίρεσης της απόφασης από το άρ. 510 παρ. 1 στοιχ. Θ' του ΚΠΔ, καθιερώνεται η αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης του κατηγορουμένου, με οποιονδήποτε τρόπο, αμέσως ή εμμέσως, και, ειδικότερα, είτε με την επαύξηση των ποινικών κυρώσεων σε βάρος του καταδικασθέντος (πραγματική χειροτέρευση), είτε με την επιβάρυνση της νομικής μεταχείρισης αυτού κυρίως με την αναγνώριση βαρύτερης ενοχής από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ή την καταδίκη για πράξη, για την οποία δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη ούτε έλαβε χώρα καταδίκη στον πρώτο βαθμό (νομική χειροτέρευση), διαπιστούμενη με τη σύγκριση του περιεχομένου των διατακτικών της προσβαλλόμενης με το ένδικο μέσο απόφασης και της εκδιδόμενης από το δικαστήριο του ένδικου μέσου. Εξάλλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρ. 524 παρ. 2 του ΚΠΔ, αν η νέα συζήτηση διατάχθηκε ύστερα από αίτηση που ασκήθηκε μόνο από εκείνον που καταδικάστηκε ή σε όφελός του, το δικαστήριο της παραπομπής δεσμεύεται από την απαγόρευση του άρ. 470.

Στην προκειμένη περίπτωση, με την απόφαση 1296/2019 του Δικαστηρίου τούτου αναιρέθηκε, ως προς τον αναιρεσείοντα-κατηγορούμενο Ε.Ζ., η απόφαση 3219/2017 και 617/2018 του Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών, με την οποία, μεταξύ των άλλων, κηρύχθηκε ένοχος ο αναιρεσείων-κατηγορούμενος Ε.Ζ. για τις αξιόποινες πράξεις: α) της συμμορίας, β) της εκβίασης από κοινού που τελέστηκε με απειλή βλάβης της επιχείρησης κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση και γ) της παράνομης κατοχής όπλων και πυρομαχικών. Η απόφαση εκείνη αναιρέθηκε για τους προβλεπόμενους από το άρ. 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' και Ε' του ΚΠΔ λόγους και ειδικότερα για έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας ως προς την περί ενοχής κρίση του Δικαστηρίου της ουσίας για τις δύο πρώτες από τις προαναφερόμενες αξιόποινες πράξεις και για εκ πλαγίου παραβίαση των ουσιαστικών ποινικών διατάξεων των άρ. 178 παρ. 5 και 385 παρ. 1 περ. β' του ισχύσαντος μέχρι την 30^η.6.2019 ΠΚ. Η υπόθεση παραπέμφθηκε, με την αναιρετική απόφαση, για νέα συζήτηση στο ίδιο Δικαστήριο (συγκροτούμενο από άλλους Δικαστές), το οποίο, μετά την εκ νέου συζήτηση της υπόθεσης, εξέδωσε την προσβαλλόμενη, με την υπό κρίση αίτηση αναίρεσης, απόφασή του 343/2020, με την οποία κήρυξε τον αναιρεσείοντα ένοχο για τις αξιόποινες πράξεις της συμμορίας (άρ. 187 παρ. 3 του ισχύοντος από την 1^η.7.2019 ΠΚ), της εκβίασης από κοινού που τελέστηκε με απειλή βλάβης της επιχείρησης κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση (άρ. 385 παρ. 1 περ. β' του ισχύσαντος μέχρι την 30^η.6.2019 ΠΚ) και της παράνομης κατοχής όπλων και πυρομαχικών (άρ. 1 παρ. 1α' 2 περ. γ' και δ', 7 παρ. 1, 8α', 10 παρ. 1, 13α' και β' του Ν. 2168/1993. [...])

[...] Με τις παραδοχές, όμως, αυτές και συγκεκριμένα: α) με την παραδοχή, για την κατάφαση της κατηγορίας της συμμορίας, στην οποία είχε μεταβληθεί από το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο η κατηγορία της εγκληματικής οργάνωσης του άρ. 187 παρ. 1 του ΠΚ, ότι μεταξύ του αναιρεσείοντος-κατηγορουμένου και

των λοιπών συγκατηγορουμένων του υπήρξε όχι μόνο απλή σύμπτωση βουλήσεων, την οποία απαιτούσε, για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης της συμμορίας, η διάταξη του άρ. 187 παρ. 5 εδ. α' του ισχύσαντος μέχρι την 30^η.6.2019 ΠΚ, αλλά και οργάνωση, την οποία απαιτεί πλέον, για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης της συμμορίας, η εφαρμοσθείσα από το Δικαστήριο της ουσίας διάταξη του άρ. 187 παρ. 3 εδ. α' του ισχύοντος από την 1^η.7.2019 ΠΚ, για την από κοινού τέλεση του κακούργηματος της εκβίασης και β) με την παραδοχή, για την κατάφαση της κατηγορίας της εκβίασης από κοινού τελεσθείσας με απειλή βλάβης της επιχείρησης κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση και ειδικότερα του στοιχείου της κατ' επάγγελμα τέλεσης με βάση τη διαμορφωθείσα υποδομή, ότι ο αναιρεσείων είχε οργανωθεί με τους συγκατηγορουμένους του σε ομάδα (συμμορία), δηλαδή με την προσθήκη νέων δυσμενέστερων γι' αυτόν στοιχείων (οργάνωσης, οργανωμένου σχεδίου), το Δικαστήριο της ουσίας, κατά παράβαση του άρ. 470 του ΚΠΔ, χειροτέρευσε τη θέση του αναιρεσείοντος-κατηγορουμένου, με την επιβάρυνση της νομικής μεταχείρισης αυτού, αφού προσέθεσε στην αντικειμενική υπόσταση των εν λόγω αξιόποινων πράξεων (συμμορίας και της εκβίασης από κοινού τελεσθείσας με απειλή βλάβης της επιχείρησης κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση) νέα επιβαρυντικά στοιχεία, τα οποία δεν υπήρχαν κατά το χρόνο της επανόδου του αναιρεσείοντος-κατηγορουμένου στην κατάσταση στην οποία διατελούσε αυτός κατά την απαγγελία της απόφασης 1296/2019 του Δικαστηρίου τούτου, με την οποία αναιρέθηκε, ως προς τον αναιρεσείοντα-κατηγορούμενο, η απόφαση 3219/2017 και 617/2018 του Δικαστηρίου της ουσίας (Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών) και τα οποία δεν συνιστούν απλή διευκρίνιση ή συμπλήρωση των υπαρχόντων κατά τον ίδιο χρόνο στοιχείων. Ως εκ τούτου, το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο της ουσίας, με το να χειροτερεύσει τη θέση του αναιρεσείοντος-κατηγορουμένου υπέπεσε στην πλημμέλεια της (θετικής) υπέρβασης εξουσίας, αφού άσκησε δικαιοδοσία που δεν του παρέχει ο νόμος. Κατ' ακολουθίαν τούτων, ο πρώτος λόγος της υπό κρίση αίτησης αναίρεσης, από το άρ. 510 παρ. 1 στοιχ. Θ' του ΚΠΔ, με τον οποίο πλήττεται η προσβαλλόμενη απόφαση για υπέρβαση εξουσίας, ως προς τις αξιόποινες πράξεις της συμμορίας και της εκβίασης από κοινού τελεσθείσας με απειλή βλάβης της επιχείρησης κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση, είναι βάσιμος. Η ευδοκίμηση του λόγου αυτού καθιστά αλυσιτελή την έρευνα των λοιπών λόγων, κατά το μέρος που αυτοί αφορούν στις ίδιες αξιόποινες πράξεις, δηλαδή στη συμμορία και στην εκβίαση από κοινού τελεσθείσα με απειλή βλάβης της επιχείρησης κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση. [...]